

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****MEHMET UÇAR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/7357

Karar Tarihi : 3/4/2019

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Mehmet UÇAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; keyfî gözaltı işlemi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, polis memurlarının hukuka aykırı şekilde kuvvet kullanımı nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/4/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuruya Konu Olay

8. 5/7/2014 günü saat 16.00 sıralarında Konya Alaaddin Caddesi'nde, Asayiş Şube Müdürlüğünde görevli sivil polis memurları M.D., İ.P., A.Ç. ve M.A.H. başvurucudan kimliğini göstermesini istemiş; bunun üzerine polis memurları ile başvurucu arasında tartışma çıkmıştır.

9. Başvurucu 155 Polis İmdat hattını arayarak polis memuru olduğunu söyleyen birtakım kişilerin kendisini tehdit ettiğini belirterek yardım istemiştir. 155 Polis İmdat hattındaki kişinin başvurucuya emniyet şubesine ve savcılığa müracaat etmesini söylediği ses kayıt çözümü tutanaklarından anlaşılmaktadır.

10. Tartışmanın devam ettiği sırada başvurunun eşi M.U. da olay yerine gelerek yaşananları kameraya almıştır.

11. Başvurucunun elleri arkadan kelepçelenmiş ve daha sonra başvuru, polis aracına bindirilerek öncelikle adli muayene raporu alınması için Beyhekim Devlet Hastanesine, daha sonra Feridiye Polis Merkezi Amirliğine götürülmüştür.

12. 18.20'de düzenlenen Görüşme Tutanağı'na göre Cumhuriyet savcısı; olaya ilişkin olarak müştekilerin ifadelerinin alınması, şüphelilerin ifadelerinin alınarak serbest bırakılmaları, şüphelilerin ifade vermek istememeleri durumunda kimlik tespitlerinin yapılarak serbest bırakılmaları, polis merkezinde şüphelilerin bulunduğu yerler ile olay yerini gösteren kamera kayıtlarının temin edilerek hazırlanan evrakın Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi yönünde talimat vermiştir

13. Polis memurları M.D., A.Ç., İ.P. ve M.A.H. tarafından saat 18.25'te Yakalama ve Teslim Tutanağı düzenlenmiştir.

14. Başvurucu ve eşi; polis merkezinde ifade vermek istemediklerini, ifadelerini Cumhuriyet Savcılığında vereceklerini beyan etmişlerdir. Başvurucu, adli muayene raporu alınarak serbest bırakılmıştır.

B. Tarafların Başvuruya Konu Olayın Meydana Geliş Şekline İlişkin Beyanları

15. Polis memurları M.D., A.Ç., İ.P. ve M.A.H. düzenlenen Yakalama ve Teslim Tutanağı'nda; asayiş olaylarına ilişkin görevlerini yaptıkları sırada etrafını gözetleyerek şüphe oluşturan başvurucuya polis kimlik kartlarını göstererek kimlik sormaları üzerine başvurunun "*Polis olduğunuzu nereden bileyim, ...Haydi oğlum delikanlıysanız beni alın.*" diyerek kendilerini iteklemeye başladığını, uyarılara rağmen başvurunun bu hareketlerine on dakika kadar devam ettiğini, bunun üzerine başvurucuyu zor kullanarak etkisiz hâle getirdiklerini ve ona kelepçe taktıklarını, işlemlerin yapılması için resmî polis ekibini bekledikleri sırada başvurunun eşinin gelerek kamera ile kayıt yapmaya başladığını, resmî ekibin gelmesi üzerine yasal işlemleri başlattıklarını belirtmişlerdir.

16. Polis merkezinde müşteki sıfatıyla beyanları alınan polis memurlarının ifadelerine göre olaylar özetle şöyle gelişmiştir:

i. Polis memurları devriye gezdikleri sırada başvurucudan şüphelenmeleri üzerine polis kimlik kartlarını gösterdikten sonra başvurucudan kimliğini ibraz etmesini istemişlerdir.

ii. Başvurucu "*Size kimlik vermiyorum, sizin polis olduğunuza da inanmıyorum, polisleri vuruyorlar öldürüyorlar ellerine sağlık, kimlik bilgilerinizi verin 155 polis imdat hattını arayıp soracağım polis olup olmadığınızı, kimlik falan vermiyorum, gelin beni alın.*" şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

iii. Başvurucu, polis memurlarının üzerine yürümüş; bunun üzerine polis memurları başvurucuyu ikaz etmişlerdir.

iv. Başvurucu kimliğini çıkarıp polis memurlarına fırlatarak "*Alın g.ünüze sokun.*" demiştir.

v. Başvurucu, M.D.yi kolundan tutarak iteklemiştir.

vi. Bunun üzerine zor kullanmak suretiyle başvurucuya kelepçe takılmıştır.

viii. Başvurucuya karşı herhangi bir darp eylemi söz konusu olmamıştır.

ix. Başvurucuyu kelepçeli olarak Feridiye Polis Merkez Amirliğine teslim etmişlerdir. Cumhuriyet savcısının talimatıyla başvurucu serbest bırakılmıştır.

x. Başvurucu elleri kelepçeli iken telefonuyla çekim yapmaya çalıştığından bileklerinde yaralanma meydana gelmiş olması olasıdır. Kelepçelerin kasıtlı olarak sıkılması söz konusu değildir.

17. Polis memurları ayrıca soruşturma dosyasına sundukları yazılı dilekçelerinde özetle şu hususları belirtmişlerdir:

i. Polis olduklarını belirtir kimlik belgelerini ve telsizlerini göstermelerine rağmen başvurucu, polis olduklarına inanmadığını söyleyerek 155 Polis İmdat hattını aramıştır.

ii. Başvurucu, sözlü olarak hakaretlerde bulunmuş ve saldırgan tutumlarına on dakika kadar devam ettikten sonra kimliğini fırlatarak "*Alın g.ünüze sokun, ne yaparsanız yapın, ben sizinle uğraşacağım.*" demiştir.

iii. Başvurucunun eşi olduğu anlaşılan kişi cadde üzerinde arabayla durarak yanlarına gelmiş ve kamera görüntüsü almaya başlamıştır. Başvurucunun eşinin görüntü almasına müdahale etmemişlerdir. Başvurucu, kamera kaydı alındığı için özellikle mağdur olduğunu göstermeye çalışır şekilde beyanlarda bulunmuştur.

iv. Görevlerini yapmalarına engel olması, tahrik edici hareketler yapması, kendilerine iftara atarak çevredeki vatandaşı galeyana getirmeye çalışması nedeniyle etkisiz hâle getirmek amacıyla başvurucuya kelepçe takılmıştır.

v. Polis savunma teknikleri kursunda, şüpheli şahsın kendisine ve başkasına zarar vermesini engellemek ve eylem direncini kırmak için kelepçenin arkadan takılması gerektiğinin belirtilmesi nedeniyle başvurucuya kelepçeyi arkadan takmışlardır.

vi. Kamera kaydı alınırken başvurucu özellikle kelepçenin sıkıldığını beyan etmiş, bu beyanı üzerine kelepçeyi gevşetmişlerdir. Olay yerine çağırıldıkları motorize ekibin gelmesi 10-15 dakika sürmüştür. Motorize ekip geldikten sonra başvurucu önce adli muayene raporu alınması için hastaneye, daha sonra polis merkezine götürülmüştür.

18. Başvurucunun beyanlarına göre olaylar özetle şöyle gelişmiştir:

i. Sivil giyimli şahısların kendisine kimlik sormaları üzerine polis oldukları belli olmadığı için onlardan polis olduklarını gösteren kimliklerini göstermelerini istemiştir.

ii. Polis memurlarından birinin cebinden çıkardığı bir cüzdanı hızlıca açıp kapaması üzerine hiçbir şey görmediğini söyleyerek ondan kimliği görebileceği şekilde göstermesini istemiştir. Bunun üzerine aralarında tartışma başlamıştır.

iii. Kendisini durduran kişilerin polis olmadığından şüphelenmesi nedeniyle 155 Polis İmdat hattını arayarak yardım istemiştir. Kendisine 15.56'da kimlik sorulmuştur. 15.57'de 155'i aramış, 1 dakika 46 saniye konuşmuştur.

iv. Olayın uzamaması için bir kardeşinin savcı, bir kardeşinin polis, kendisinin de öğretmen olduğunu söylemiştir. Ancak bu söylemi üzerine top sakallı polis memuru kendisine yaklaşarak "*Sen kim oluyorsun da bizden kimlik soruyorsun lan, senin ağzını burnunu kararım.*" şeklinde sözler sarf ederek karnına yumruk atmıştır.

v. Yeşil tişörtlü, mavi tişörtlü, kahverengi yekeleli polis memurlarının da hakaret ve tehdit içerikli eylemleri olmuştur.

vi. Top sakallı polis memuru ile yeşil tişörtlü polis memuru kendisini telefon kutusuna çarpmıştır.

vii. Eşi geldikten on dakika sonra kendisini kelepçelemişlerdir.

19. Başvurucunun eşi M. Uçar'ın soruşturma aşamasında alınan beyanları şöyledir:

"...eşimle ...On beş yirmi dakika sonra Alaaddin'de İş bankasının yakınlarında bulunan taksi durağının orada buluşmak için anlaşmıştık. Ben yanımda çocuklarımla birlikte araba ile olay yerine vardım. Hatta ön koltuk boştu. Trafikte yoğun olduğu için hemen eşimi alıp ayrılacaktım. Olay yerine vardığımda eşimle sivil giyimli şahısların münakaşa ettiklerini gördüm. ... Ben olay yerine vardığımda eşim bana kamera çekimi yapmamı söyledi. Ben de cep telefonu kamerası ile çekim yaptım. Hatta bana yeşil tişörtlü ve mavi tişörtlü şahıslar kamera çekimi yapamayacağımla söyleyerek kamerayı elimden almaya çalıştılar. Top sakallı olan şahıs eşime 'lan, şerefsiz, ağzını burnunu kararım, tenhada gösteririm, vasıfsız üç kuruşluk adam' şeklinde sözlerle hakaret ve tehdit etti. Benim görevlilere karşı hiçbir eylemim olmadı. Size göstereceğim diye bir şey söylemedim. ... Top sakallı olan şahıs eşimi telefon kutusuna bir kaç kez çarptı. Bunu bilerek yaptılar. Eşim görevlilere karşı herhangi bir mukavemette bulunmadı. ... kelepçeyi acı vermek için sıkı bağladılar. Hem de kollarından çekerek daha fazla canının yanmasını sağladılar. Diğer memurların eşime karşı hakaret, tehdit sözlerine şahit olmadım. Sadece beni engellemeye çalıştılar. Bana karşı ve eşime karşı hakaret, tehdit eylemleri olmadı. Başka zaman yaptılarsa bilmiyorum. ... Bana karşı... beni olay yerinden uzaklaştırmak, çekim yapmamı ve eşimle görüşmemi engellemenin dışında herhangi bir eylemleri olmadı..."

C. Adli Muayene Raporları

20. Başvurucunun gözaltı giriş ve çıkış işlemleri için alınan adli muayene raporlarına göre her iki kolda sıyrık, sirküler tarzda hiperemik alan ve el bileğinde hassasiyet tespit edilmiştir. Anılan yaralanmalardan dolayı başvurucuya üç günlük istirahat raporu verildiği anlaşılmaktadır.

21. Olaya karışan polis memurları için de adli muayene raporu düzenlenmiş olup herhangi bir yaralanma tespit edilmemiştir.

D. Adli Süreç

22. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuru ve eşi hakkında görevi yaptırmamak için direnme, hakaret ve tehdit; polis memurları hakkında ise basit yaralama, hakaret, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, resmî belgede sahtecilik, birden fazla kişi ile tehdit suçlarından soruşturma başlatılmıştır.

23. Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı tarafından düzenlenen CD İnceleme Tutanağı'nda; olay yerini gören Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu (MOBESE) kameralarının hareketli olması nedeniyle olay yerini sürekli görmediği, yaklaşık iki dakika ara ve on saniyelik görüntülerle olay yerinin görüntülenmiş olduğu, bu görüntü geçişlerinde herhangi bir kargaşa ve kavga tespit edilmediği belirtilmektedir. Tutanağa göre saat 16.13'te kamera görüntüsü olay yerine sabitlenmiştir. Bundan sonraki görüntülerden başvuruçunun elleri arkadan kelepçelendiği, eşinin ise kamera görüntüsü alır şekilde karşısında durduğu, polis memurlarından birinin başvuruçunun eşine doğru yönelmesi üzerine başvuruçunun ileri hamle yaptığı, bir polis memurunun sol kolundan tutup başvuruçuyu çektiği, bu sırada başvuruçunun kollarının telefon kutusuna temas ettiği ancak bunun çarpma veya vurma şeklinde olmadığı, saat 16.16'da Yunus tabir edilen polis memurlarının geldiği, 16.18'de polis otosunun geldiği, başvuruçunun polis otosuna bindirilerek olay yerinden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Tutanakta; başvuruçunun ya da eşinin polis memurlarına mukavemetine ya da saldırısına rastlanmadığı, başlangıçta görüntülerin sabit olmaması nedeniyle olayın başlangıcına ilişkin bir tespitte bulunulamadığı belirtilmiştir.

24. Başvuruçunun da eşinin telefon kamerası ile çektiği görüntüleri soruşturma dosyasına sunmuştur.

25. Konya Cumhuriyet Başsavcılığınca 23/1/2015 tarihinde, şüpheli polis memuru M.D.'nin başvuruçuyu "Seninle görüşeceğiz, seni böyle bırakırsam kelepçesiz karakola götürmeden gönderirsem." şeklinde sözlerle tehdit ettiği belirtilerek basit tehdit suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmıştır.

26. Aynı tarihte başvuruçunun Mehmet Uçar, eşi M. Uçar, polis memurları M.D., M.A.H., A.Ç. ve İ.P. hakkında kovuşturmayla yer olmadığına dair ek karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...[başvuruçunun] alınan doktor raporunda sadece olay yerinden kelepçe ile götürülmeye bağlı sağ ve sol el bileğinde hiperemik alanın olduğu, kelepçe ile götürülme sırasında da yine dosya içerisinde cd inceleme tutanaklarında ve bilirkişi raporunda belirtilen şekilde arkasından elleri kelepçelenen şüphelinin bu haldeyken hastaneye götürüldüğü sırada cep telefonu ile kayıt yapması göz önüne alındığında, müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ın ifadesinde belirtilen şekilde kelepçenin kendisine yaralamak maksadı ile sıkı bağlanmasından dolayı yaralanmanın gerçekleşebileceği gibi, müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ın kelepçeli iken cebinden cep telefonunu çıkarıp kayıt yapması göz önüne alındığında bu şekilde ellerini hareket ettirmesi sonucu da bileklerindeki yukarıda belirtilen yaralanmaların olabileceğinin değerlendirildiği, ...

...Müşteki şüphelilerden Mehmet Uçar tarafından Cumhuriyet Başsavcılığımıza ibraz edilen Ulusal Basın ve Televizyon Kanallarında da yayınlanan cd'lerin ve görüntülerin bilirkişi tarafından incelenmesinde ve yine aynı cd ve Cumhuriyet Başsavcılığımızca incelenmesinde;

Müşteki şüpheliler Mehmet Uçar ve M. Uçar'ın görevli polis memurlarına hakaret ve tehdit ettiklerine ve mukavemet ettiklerine ilişkin herhangi bir görüntü ve kayıt olmadığı...

...Kayıtların incelenmesinde, şüpheli M.'nin görevli memurlara karşı herhangi bir eyleminin kayıtlarda gözükmediği, şüpheli Mehmet Uçar'ın ise eşi M. olay yerine geldikten sonra ve diğer şüpheliler ile görüşmesi sırasında eşine doğru yönelmeleri üzerine eşine doğru yönelen polis memuruna doğru hamle yaptığı, bu sırada yanında bulunan diğer polis memurlarının Mehmet Uçar'ın saldırıda bulunacağı düşüncesi ile kolundan tutarak geri çektikleri, bu geri çekme esnasında Mehmet Uçar'ın olay yerinde bulunan telefon kutusuna vücudunun ve kolunun temas ettiği, ancak bu temasın mobese kamera kayıtlarının incelenmesine ilişkin tutanakta belirtilen şekilde çarpma ve vurma değil, geri çekme sırasında hafif şekilde değme tabir edilecek veya dokunma tabir edilecek şekilde gerçekleştiği,

...her iki tarafın da başlangıçta basit bir kimlik sorma şeklinde gerçekleşen eylemi abarttıkları, ... olayı oluşuna uygun şekilde anlatmadıkları, müşteki şüpheli Mehmet Uçar tarafından verilen cd'lerin kısa kısa ve kesik kesik olması olayın baştan sona kayıt yapılmaması göz önüne alındığında her iki tarafın da kendi lehlerine delil ibrazında buldukları bu şekilde yaklaşık üç saat kadar süren ve adli soruşturmaya kadar uzayan olayın gerçekleştiği müşteki şüpheli Mehmet Uçar görevli memurlarca darp edildiğini belirtmesine rağmen sadece yukarıda anlatılan şekilde kelepçe takmak ve elinde kelepçe takılı olmasına rağmen cep telefonu ile kayıt yaptığı da göz önüne alındığında bileklerindeki yaraların kendi eylemi ile cep telefonu ile kayıt yaparken gerçekleşmiş olabileceği, polis memurlarının Mehmet Uçar'ı kasten yaraladıklarına ilişkin soyut iddiası dışında herhangi bir delil olmadığı, yine anlatılan şekilde Mehmet Uçar ve eşi M. tarafından telefon kutusuna çarpıldığını söylemesine rağmen böyle bir tespitin yapılmadığı, müşteki şüpheli Mehmet Uçar ve eşi M. Uçar tarafından polis memuru olan şüphelilerin Mehmet Uçar'a hakaret ve tehditte buldukları iddia edilmişse de, bilirkişi raporunda belirtilen şekilde müşteki şüpheli M. D.'nin 'seninle görüşeceğiz, seni böyle bırakırsam, kelepçesiz karakola götürmeden gönderirsem' şeklindeki basit tehdit içeren sözleri dışında görevli polis memurlarının müşteki şüpheliler Mehmet Uçar ve M. Uçar'a hakaret ve tehdit ettiklerine ilişkin soyut iddia dışında delil olmadığı, M. Uçar müşteki şüpheli M. D.'nin eşine hakaret ve tehditte bulunduğunu belirtse de, müşteki şüpheli M.'nin olayın tarafı durumunda olduğu ve yukarıda belirtilen beyanlarına itibar edilemeyeceği, adli olaylarda olay yerinde tutanak tutmanın olay anında ve olay yerinde tutanak tutmanın çoğu zaman mümkün olmadığı, görevli memurlarca olay yerinde notlar alındıktan sonra polis merkezinde ve dairede tutanak tutmanın usulsüz olmadığı, müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ın ifadesinde belirtilen şekilde görevli polis memurlarının tuttuğu tutanağın sahte olmayıp, zaman dilimi olarak 18:20'de tutanağın tutulması göz önüne alındığında, görevli memurların üzerlerine atılı resmi belgede sahtecilik suçunun unsurlarının oluşmadığı, yine yukarıda belirtilen şekilde görevliye mukavemet ettiği belirtilen müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ın adli soruşturma için olay yerinde yakalanarak adli rapor alındıktan sonra karakola getirilmesinin yasal prosedüre uygun olduğu, getirildikten sonra Cumhuriyet Savcısına olayı bildirip, Cumhuriyet Savcısının talimatı gereğince ifade vermek istememeleri üzerine ifadeleri alınmadan serbest bırakılmaları, herhangi bir gözaltı işleminin yapılmaması, mobese kameralarının inceleme görüntülerinden anlaşılan şekilde olay yerine ekip otosunun gelip olay yerinden Mehmet Uçar'ın adli muayenesinin yapıldığı, ...

...olay yerine yaklaşık 15 kilometre mesafedeki Beyhekim Devlet Hastanesine götürülerek adli muayenesinin yapıldıktan sonra buradan yaklaşık 20 kilometre uzaklıktaki Feridiye Polis Merkezi amirliğine getirilmesi göz önüne alındığında müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ın hürriyetinin tahdit edilmediği, yasal işlemler gereği muayenesi yapıldıktan sonra karakola getirildiği, Nöbetçi Cumhuriyet Savcısına haber edildikten sonra tutanağı da imzalamadan, ifade de vermeden polis merkezinden ayrıldıkları, göz önüne alındığında müşteki şüpheliler M.D., İ., M. A. ve A.'nın üzerlerine atılı resmi belgede sahtecilik ve hürriyeti tahdit suçunun unsurlarının oluşmadığı,

Yine şüpheli polis memurlarının üzerlerine atılı kasten yaralama suçunu ve hakaret suçunu işlediklerine dair yine müşteki şüpheli polis memurları İ., M. A. ve A.'nın müşteki şüpheli Mehmet Uçar'ı tehdit ettiklerine dair soyut iddia dışında haklarında dava açmaya yeter kanıt ve emare bulunmadığı..."

27. Kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı yapılan itiraz, Konya 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 6/3/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

28. İtirazın reddi kararı başvuruca 27/3/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 22/4/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

29 Polis Memuru M.D. hakkında yürütülen yargılamada Konya 14. Asliye Ceza Mahkemesinin 26/4/2016 tarihli kararıyla, M.D.nin tehdit suçundan 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Şüphelinin Konya Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü araştırma ve geliştirme büro amirliğinde sivil polis memuru olarak görev yapıp haklarında soruşturma yapıp Ek Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar verilen M.A., İ. ve A.ile birlikte Aladdin caddesi ile Başaralı caddesinin kesiştiği kavşakta müşteki Mehmet ile karıştıktıkları, müştekiye kimlik sorulduğu, müştekinin görevli memurlara kimlik sorması üzerine taraflar arasında tartışma başladığı ve şüphelinin müştekiye 'seninle görüşeceğiz, seni böyle bırakırsam kelepçesiz karakola götürmeden gönderirsem' şeklinde sözlerle tehdit ettiği, müştekinin şikayetçi olup uzlaşmak istemediği, şüphelinin üzerine atılı suçu işlediği iddiasıyla iddianame düzenlendiği; sanığın fotoğraflardan da anlaşılacağı üzere top sakallı, gayri ciddi tavırlı, güneş gözlüklü, sonradan sivil polis olduğu anlaşılan sivil giyimli, gri tişörtlü lacivert kot pantolonlu şahıs olduğu, katılanın öğretmen olduğu, kimlik sorma meselesinden dolayı tartışma çıktığı, karşı tarafın fotoğraflardan ve cevap veriş tarzından kim olduğunu görevli polis memuru olduğunu bilemeyen ve bilmesi de mümkün olmayan katılanın; sanık polis memurundan polis olduğuna ilişkin kimliğini göstermesini istediği, karşı tarafın bu şekildeki talebe uygun olmayacak şekilde tepki gösterip, yaklaşım tarzı sergilemesi sebebiyle tartışma yaşandığı, tartışmada tarafların beyanları ve CD. Çözüm tutanaklarına da yansıdığı kadariyle iddianamede anlatıldığı gibi olayın gerçekleştiği ancak olayın çok daha farklı olduğu, ilgili iddialar üzerine somut delillere rağmen Cumhuriyet savcılığınca cumhuriyet savcılarının yoğun bir şekilde beraat edecek dosyalarda bile iddianame tanzim etmeleri nazara alındığında bu dosya yönünden ciddi suçlamalar olmasına rağmen ayrı ayrı takipsizlik kararı verdiği, takipsizlik kararına itirazın reddedildiği, mahkememize de birden fazla sair tehdit suçundan dolayı iddianame tanzim edildiği, mahkememizin görev ve yetkisinin iddianamedeki anlatımla ve isnat edilen suçla sınırlı olduğu; Ramazan ayında kim olduğu hususunda tereddüt yaşayan katılanın kendisi hakkında işlem yapmak isteyen sivil şahsa karşı kimlik sormasının ve görevli ve yetkili polis olduğunu anlamaya çalışmasını hayatın olağan akışına göre gayet uyumlu olduğu, ülkemizde yaşanan resmi polis elbisesi giyinmiş veya giymemiş kendisini polis olarak tanıtan kişilerin ciddi şekilde suç suçlar işlediklerinin bilinen bir gerçek olduğu ve bunlara karşı

gerçek polislerin operasyon yapıp zanlıları yakaladıkları bu kişilerin polis kimliğine bürünmeleri yetmiyormuş gibi hakim savcı ve kaymakam gibi meslek sahiplerinin de kimliğine bürünüp suçlar işlediklerini ve bu suçların gayet nitelikli olduklarını gerek basın yayına gerekse de adliyelere intikal eden dosyalardan bilinen bir gerçek olduğu, kendisine kimlik soran sorunlu bir vatandaş olarak yaklaşım tarzı sergileyen katılanın bu şekilde talebinin sanık tarafından olumsuzca değerlendirildiği, çıkan tartışmanın akabinde takipsizlik kararındaki olayların dışında iddianamedeki tehdit eyleminin gerçekleştiği, dosya içerisinde bulunan doktor raporu, ses ve görüntü kayıtları ve yapılan muameleler ve tutulan tutanaklardan da anlaşılacağı üzere, top sakallı, güneş gözlüklü gayet ciddiyetsiz ve sert yaklaşım tarzı sergileyen sanığın iddianamedeki anlatımdaki söz konusu olan tehdit eyleminin fiiliyata döküp katılanın kelepçelenmesini sağlayıp ve vücuduna doktor raporundaki gibi zarar verecek kaba şekilde kelepçe atıp katılana zarar verdiği, uyarılara aldırmazlık etmediği kasıtlı olarak bu şekilde eylemde bulunduğu ve akabinde karakola götürüp saatlerce karakolda gözaltında nezaratte tutulmasına sebebiyet verdiğini, sanığın sabıka kaydı, getirtilen ilamlar ve adliyeye intikal eden dosyalarını gösterir uyap çıktısından da anlaşılacağı üzere, ... yine aynı şekilde tren garında yolcu olarak seyahat eden bayana karşı yine kimlik sorma meselesinden çıkan tartışma sonrasında Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuzu kötüye kullanarak yaralama suçundan beş ay hapis cezası ve 2 ay 15 gün hakaret suçundan verilen hapis cezalarının HAGB şeklinde hüküm altına alındığı, devamlı sanığın yine sabıkasında bulunan ... Resmi nikahlı eşi olan katılan eşine karşı basit yaralamadan kesin mahiyette para cezası, öz oğlu olan M.S.ye karşı da HAGB kapsamında ele alınan para cezasına karar verildiği, tahrik hükümlerinin verilen kararlarda mevcut bulunmadığı anlaşılacakla, 5560 S.Y. 5728 S.Y. Ve 5739 S.Y. Yasa hükümleri de gözetilmiş, sanığın şahsi, sosyal, ekonomik ve sabıka durumu ile olayın meydana geliş tarzı, sanığı suçla iten sebepler, suç işlemekteki yoğunlaşmış ve ısrarlı kastı, dosya içeriğinden edinen olumsuz kişiliği, suç işlemekten çekineceğine ilişkin mahkemeye kanaat gelmemesi de nazara alınarak takdiren ve teştiden [4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.]"

30. Anılan kararın temyiz aşamasının devam ettiği anlaşılmaktadır.

IV. İLGİLİ HUKUK

31. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16. maddesi şöyledir:

"Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fiziki engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır.

Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

..."

32. 12/10/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 256. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

33. 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenir.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

...

işlenmesi halinde şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

34. 5237 sayılı Kanun'un 94. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükümlenir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 3/4/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başurucu, hukuka aykırı ve keyfi şekilde gözaltına alındığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluğu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başuru yoluna başurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, ř 16).

38. 4/12/2004 tarihli ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun koruma tedbirleri nedeniyle tazminat konusunu düzenleyen 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince, uygulanan koruma tedbirinin niteliğine göre asıl davada hüküm verilmesine gerek bulunmayan hâllerde yargılamanın sonucu beklenmeksizin (*Hikmet Kopar ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, ř 68), asıl davada hüküm verilmesini gerektiren hâllerde ise verilecek hükmün kesinleşmesinin ardından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi hükümlerine göre tazminat talep edilmesi mümkündür.

39. Somut olayda başurucunun görevi yaptırılmamak için direnme suçu isnadıyla polis memurlarınca yakalanarak polis merkezine götürüldüğü, Cumhuriyet savcısının talimatıyla aynı gün serbest bırakıldığı anlaşılmaktadır. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi hükümlerine göre açılacak tazminat davasının anılan yakalama işlemi nedeniyle başurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden uygun bir giderim sağlaması mümkün görünmektedir.

40. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolunun başurucunun durumuna uygun, telafi kabiliyetini haiz, etkili bir hukuk yolu olduğu; başurucunun bu yolları tükettiğine yönelik herhangi bir bilgi belge sunmadığı anlaşıldığından anılan şikâyetin incelenmesinin ikincillik ilkesi gereği mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

41. Açıklanan gerekçelerle başurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başurucunun İddiaları

42. Başurucu; polis memurları tarafından darbedildiğini, hakarete ve tehdide maruz kaldığını, onca kişinin önünde kelepçelendiğini, kelepçelerin çok sıkı takılması nedeniyle fiziksel olarak yaralanmasına ve acı çekmesine sebebiyet verildiğini belirterek işkence ve kötü muamele yasağı, adil yargılanma hakkı ve etkili başuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

43. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, ... maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

..."

44. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

46. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

47. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı* hüküm altına alınmıştır.

48. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğ. ler*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

49. Anayasa'nın 17. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi, belirli bir yasal muamele kapsamında, bir yakalamayı gerçekleştirmek için güç kullanımını yasaklamamaktadır. Ancak sınırları belli bazı durumlarda ve sadece kaçınılmaz ve asla aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir. Ayrıca kişinin kendi davranışından veya tutumundan dolayı fiziksel güce başvurmak kesinlikle zorunlu hâle gelmedikçe bu neviden

fiiller, prensip olarak Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen yasağı ihlal edecektir. Bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) suçla mücadeleye özgü, inkâr edilemez zorlukların bireylerin vücut dokunulmazlığı açısından sağlanacak korumaya sınırlar koymasını haklı kılamayacağını belirtmektedir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 81, 82).

50. Kolluk görevlileri, görevini yaparken direnişle karşılaşması hâlinde bu direnişi kırmak amacıyla ve direnişi kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir. Fiili bir saldırının varlığı hâlinde kolluk görevlileri ayrıca meşru savunma kapsamında zor kullanma yetkisine da sahiptirler. Ancak zor kullanımı zorunlu hâllerde başvurulabilecek bir yol olduğu gibi başvurulacak güç de ölçülü ve kademeli olmalıdır (*Arif Haldun Soygür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, § 51).

51. Kelepçe takmak polisin maddi güç kullanımının bir çeşidini oluşturmaktadır (*Arif Haldun Soygür*, § 53). Polisin zor kullanma yetkisi bir cezalandırma aracı olmayıp zorunlu sınırın aşılması, işkence ve kötü muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabilecekler (*Arif Haldun Soygür*, § 54).

52. Anayasa ve Sözleşme tarafından kötü muamele, kişi üzerindeki etkisi gözetilerek derecelendirilmiş ve farklı kavramlarla ifade edilmiştir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 84).

53. Mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçültülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen aşağılayıcı nitelikteki muamelelerin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* muamele veya ceza olarak tanımlanması mümkündür (*Tahir Canan*, § 22).

54. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında devletin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğün usule ilişkin boyutu çerçevesinde devlet, doğal olmayan her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak, kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

55. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu olanaklı olmazsa madde sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiil dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Tahir Canan*, § 25).

56. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını, sorumluların ölüm ya da

yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

57. Somut olayda polis memurları; başvurucudan kimliğini göstermesini istemeleri üzerine başvurucunun mukavemette bulunduğunu, itirmek şeklinde hareketlerde bulunduğunu ileri sürmektedirler. Polis memurlarının başvurucu hakkında direnme suçu nedeniyle işlem yaptıkları anlaşılmaktadır.

58. Başvurucu ise polis memurlarının sivil giyimli olmaları nedeniyle kimliğini göstermesini istediklerinde önce polis memurlarının kimliklerini görmek istediğini söylemesi üzerine tartışma yaşandığını, polis memurlarının sinirlenerek kimliğini vermiş olmasına karşın kendisini bırakmadıklarını, yumruk atma ve sokaktaki telefon kutusuna kasıtlı olarak çarptırma şeklinde darbettiklerini, onca kişinin önünde kendisini kelepçelediklerini ve kelepçeleri kasıtlı olarak çok sıkı bağladıklarını, bileklerinde yaralanma meydana geldiğini ileri sürmektedir.

59. Öncelikle olayın meydana geliş şekli ve inceleme kapsamının belirlenmesi gerekmektedir.

60. Başvurucu, polis memurlarından birinin kendisine yumruk attığını ve kasıtlı olarak telefon kutusuna birden fazla kez çarptıklarını ileri sürmekte ise de başvurucunun bireysel başvuru dosyasına sunduğu ve soruşturma kapsamında da incelenmiş olan kamera kayıtlarında başvurucuya polis memurları tarafından vurulduğuna ve kasıtlı olarak telefon kutusuna çarptırıldığına ilişkin bir görüntü tespit edilememiştir. Başvurucunun gözaltı giriş ve çıkış raporlarında tespit edilen yaralanmaları arasında da bu iddiaları destekleyen bir yaralanma bulunmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucu bireysel başvuru dosyasına sunduğu adli muayene raporlarının eksik düzenlendiği ya da yaralarının tamamının tespit edilmediği şeklinde bir iddiada bulunmadığı gibi soruşturma aşamasında anılan raporlara karşı itiraz ettiğine ilişkin bir bilgiye de rastlanmamıştır. Anılan hususlar değerlendirildiğinde başvurucunun yaralanmasının yalnızca el bileklerinde meydana gelen ve kelepçelerden kaynaklandığı anlaşılanlarla sınırlı olduğunun kabulü gerekmektedir.

61. Polis memurları başvurucunun kendilerine sözlü saldırıda bulunduğunu, bunun yanı sıra kendilerini ittiğini, bir polis memurunun üstüne yürümesi nedeniyle de başvurucunun kelepçelenerek polis merkezine götürüldüğünü ileri sürmektedirler. Başvurucu hakkında yürütülen soruşturmada, başvurucunun görevli polis memurlarına hakaret ve tehdit ettiğine ya da mukavemette bulunduğuna ilişkin herhangi bir görüntü ve kaydın olmadığı, başvurucunun görevli memurlara karşı herhangi bir eyleminin kayıtlarda gözükmediği belirtilerek kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Polis memurları hakkında düzenlenen sağlık raporlarında da herhangi bir yaralanma tespit edilmediği gözetildiğinde başvurucunun polis memurlarına fiilî bir saldırıda bulunmadığının kabulü gerekmektedir.

62. Polisin görevini yerine getirirken kendisinin polis olduğunu gösterir belgeyi sunmak zorunluluğu bulunduğundan başvurucunun polis memurlarına kimlik sorması, görevi yaptırmamak için direnme olarak adlandırılmayacaktır. Başvurucunun tartışmanın bir noktasında kimliğini polis memurlarına verdiği sabittir. Durdurma ve kimlik sorma öncesine ilişkin olarak başvurucuya isnat edilen başka bir eylem bulunmamaktadır.

63. Sivil giyimli polis memurlarının başvuruçuya kimlik sorması, başvuruçunun da polis memurlarından kimlik göstermelerini istemesi üzerine çıkan tartışmada başvuruçunun kelepçelenerek polis merkezine götürülmesi sonucunda el bileklerinde meydana gelen sıyrık ve hiperemi nedeniyle üç gün mutat iştigaline engel teşkil edecek şekilde yaralandığı anlaşılmaktadır.

64. Tek başına kelepçe takılması eylemi her olayda kötü muamele olarak nitelendirilemeyecek olmakla birlikte başvuruçunun el bileklerinde meydana gelen yaralanmanın boyutu polis memurunun başvuruçuya karşı kullanmış olduğu "*Seninle görüşeceğiz, seni böyle bırakırsam kelepçesiz karakola götürmeden gönderirim.*" şeklindeki ifade ile birlikte değerlendirildiğinde kelepçelemenin başvuruçunun küçük düşürülmesi ve başvuruçuya bir nevi ders verilmesi amacıyla ve kasıtlı olarak vücut bütünlüğüne zarar verecek şekilde gerçekleştirildiği izlenimi oluşturmaktadır.

65. Başvuruçunun maruz kaldığı eylem değerlendirildiğinde müdahalenin küçük düşürücü veya aşağılayıcı bir etki doğurabilmesi, bu nedenle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele kapsamında nitelendirilmesi mümkün görülmüş ve devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında negatif yükümlülüğüne aykırı davrandığı sonucuna ulaşılmıştır.

66. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde sorumluların belirlenmesini ve gerekirse cezalandırılmasını sağlamaya elverişli, etkili bir soruşturmanın yapılması gerekmektedir.

67. Somut olayda, adli sürece konu olayın meydana geliş koşullarının ve maddi gerçekliğin tespit edilmesi yönünde derhâl soruşturma işlemlerine başlanarak delillerin toplandığı anlaşılmaktadır.

68. Tespit edilen somut olayın meydana geliş koşulları kapsamında, kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilen bir kuvvet kullanımı ve bunun karşısında başvuruçuda meydana gelen bir yaralanma söz konusudur. Başvuruçunun yaralanmasına kendisinin sebep olmuş olabileceği ihtimaline binaen soruşturma makamları tarafından kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme kamu görevlileri tarafından uygulanan kuvvet kullanımının koşullarının oluşup oluşmadığı, kuvvet kullanımının zorunlu olup olmadığı ve kuvvet kullanımı zorunlu ise bu zorunlu sınırın aşıp aşılmadığı yönünde bir değerlendirme içermemektedir.

69. Bu kapsamda soruşturmanın kötü muamele iddialarının gerektirdiği derinlikte yürütülme gerekliliğini sağlamadığı anlaşılmaktadır.

70. Sonuç olarak başvuruçuya karşı insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele oluşturan eylemlere yönelik olarak sorumluların belirlenmesi ve gerekiyorsa cezalandırılması yönünde etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

71. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi -negatif yükümlülük- ve etkili soruşturma usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

72. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

73. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

74. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

75. Başvuruda, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi -negatif yükümlülük- ve etkili soruşturma usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

76. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi -negatif yükümlülük- ve etkili soruşturma usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Konya Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

77. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

78. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi -negatif yükümlülük- ve etkili soruşturma usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Konya Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2014/32158) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 226,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 3/4/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN